

Доценко О.С., завідувач кафедри управління та роботи з персоналом НАВС, кандидат юридичних наук, доцент, полковник поліції

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

На сучасному етапі державотворення в Україні, пов'язаного з системним оновленням («перезавантаженням») правоохоронної системи, все частіше (і це об'єктивно) наголошується на важливості пошуку оптимальної моделі підготовки кваліфікованих кадрів як для новоствореної Національної поліції, так і інших центральних органів виконавчої влади, що об'єднуються сферою оновлених повноважень МВС України.

Загальні і конкретні питання вже вивчались, створювались кілька робочих груп, маємо й попередні пілотні результати, які всебічно аналізувались як прихильниками нового, так і, вибачте, скептиками. Не залишається поза увагою й думка прискіпливих опонентів.

Вирішення концептуальних завдань щодо реформування відомчої освіти МВС України передбачає врахування досвіду функціонування національних поліцейських систем низки європейських країн, зокрема Польщі, ФРН, а також США.

Особливістю європейської доктрини професійної поліцейської освіти, на відміну, від американської, є те, що поліції країн Європи із самого початку створювали освітні відомчі системи, які дають повноцінну дипломовану освіту, що прирівнюється до загальнодержавного освітнього ступеня.

Вищі навчальні заклади поліції забезпечують підготовку фахівців ступенів бакалавр та магістр, а також післядипломну освіту для поліцейських та цивільних осіб.

Так, поліцейська академія в Щитно (Польща) – це одночасно акредитований вищий навчальний заклад та професійна поліцейська академія. Здобуття вищої професійної освіти є умовою для отримання вищих офіцерських звань (45,6 % польських поліцейських мають вищу освіту). Академія також відіграє роль провідного наукового центру. У свою чергу, дипломовану вищу освіту в США надають лише цивільні коледжі та університети, що не є структурною частиною поліцейської системи (подібну модель реалізовано в Грузії).

В Україні відомчу освіту офіційно визнано і законодавчо закріплено як невід’ємну частину загальнодержавної освітньої системи. МВС та його вищі співпрацюють з МОН України з усіх головних питань реалізації державної політики в освітянській галузі та науковій діяльності

Початкова підготовка, підготовка у ВНЗ зі специфічними умовами навчання та післядипломна освіта – послідовно взаємопов’язані складові професійного навчання. Дана обставина врахована в Законі України «Про Національну поліцію» (стаття 71).

В умовах постійного некомплекту, який до того ж підсилюється значною плінністю кадрів, цивільні навчальні заклади об’єктивно не задовольняють потреби поліцейських служб у спеціалістах необхідних напрямів і рівнів підготовки (у 2016 році на службу до слідчих підрозділів прийнято 295 цивільних осіб, з яких закріпилися менше 20 %).

Цивільні навчальні заклади не володіють специфікою підготовки кадрів поліції, їх освітні програми не враховують особливості поліцейської служби й не передбачають вивчення

низки дисциплін: курсів, факультативів, зокрема тактико-спеціального та оперативно-розшукового спрямувань, проведення спеціальних операцій з складовими ведення бою тощо.

Серед актуальних завдань на перехідному етапі реформування системи відомчої освіти пріоритетним вбачається:

Перше. Спільно з Національною поліцією запровадити систему послідовного набуття поліцейськими кваліфікації, починаючи з обов'язкової для всіх початкової професійної первинної підготовки до певних ступенів вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр) залежно від набутого практичного досвіду та займаної посади. Зазначена система значно знижує відсоток призначення на посади середнього складу поліції невмотивованих до правоохоронної роботи громадян, оскільки після успішного закінчення навчання всі без винятку зобов'язані пройти службу в підрозділах патрульної служби.

Друге. Організаційно і професійно удосконалити систему післядипломної освіти (підвищення кваліфікації) всіх основних груп кадрів, у тому числі наукових і науково-педагогічних кадрів, а також корпусу тренерів та інструкторів, чому раніше уваги не приділялось. Закон «Про Національну поліцію» передбачає обов'язкове підвищення кваліфікації за відповідними напрямками службової діяльності не рідше одного разу на три роки. Планове підвищення кваліфікації щорічно мають проходити орієнтовно 20 тисяч працівників підрозділів кримінальної поліції, слідства, керівників середньої ланки (у тому числі перед призначенням на керівні посади), 3 тисячі керівників вищої ланки.

Третє. З урахуванням необхідності диференціювання бюджетного фінансування вищих навчальних закладів МВС з наближенням до рівня їх реальних потреб зберегти за відомчими вишами підготовку фахівців ступенів вищої освіти бакалавр та магістр за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб. Протягом останніх 5 років витрати на фінансування вузів МВС з державного бюджету постійно зменшується; фактичне покриття необхідних витрат (понад 42 %) досягається за рахунок спеціального фонду – надходжень від надання освітніх послуг за кошти фізичних та юридичних осіб.

Четверте. Як у низці європейських країн, залишити під патронатом МВС України функціонування професійно орієнтованих ліцеїв, коледжів, курсів, шкіл для молоді, яка планує надалі працювати в поліції. З можливим переведенням в такий статус або факультет нинішніх вишів в разі їх перепрофілювання, скорочення або ліквідації).

П'яте. Потребує окремої уваги питання підвищення професійного рівня викладацького складу. При заміщенні посад науково-педагогічних працівників необхідно враховувати стаж практичної роботи у підрозділах відповідної спеціалізації, наявність педагогічного досвіду, а також участь у програмах підвищення кваліфікації, у тому числі за кордоном. Призначені на посади викладачі мають щорічно проходити атестацію й обов'язкове стажування в профільних службах поліції

Шосте. Осучаснення форм організації навчального процесу та проведення різних видів занять. З огляду на зарубіжний досвід, важливо організувати навчальний процес за так званим «човниковим» методом.

Йдеться про послідовне перебування слухача в навчальному закладі та практичному підрозділі, що сприятиме адаптації процесу підготовки до потреб практичної діяльності.

Навчальні програми включатимуть проходження практики за місцем служби і стажування в планованій посаді з подальшою оцінкою результатів керівництвом органу поліції.

Посилення практичної складової підготовки має досягатися також шляхом скорочення загальноосвітніх дисциплін з одночасним збільшенням обсягу навчальних годин на вивчення спеціальних дисциплін (у формі цільових тренінгів, комплексних навчань і майстер-класів з використанням методик інтерактивного навчання).

На сьогодні, за підтримки Міністерства внутрішніх справ і Національної поліції, через інші зацікавлені відомства та міжнародних експертів відомчі виші вже запроваджують нові стандарти підготовки поліцейських. Наприклад, в Національній академії внутрішніх справ, започатковано підготовку патрульних, запроваджено удосконалені програми підвищення кваліфікації основних категорій кадрів, активно здійснюється підготовка персоналу спецпідрозділів швидкого реагування КОРД та миротворчих місій ООН.